

Σαράντος Ι. Καργάκος, ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 1826-2026, εκδ. Μένανδρος, Αθήνα 2026, 125 σελ. (Περιλαμβάνει Επίλογο, Χρονολόγιο, Βιβλιογραφία και φωτογραφικό υλικό). ISBN 978-618-5447-61-8

Μαρία Κουμαριανού

Με βαθιά συγκίνηση κρατώ στα χέρια μου και παρουσιάζω το βιβλίο του Σαράντου Καργάκου, *Μεσολόγγι 1826-2026*. Η συγκίνηση αυτή πηγάζει πρώτα απ' όλα από τον ίδιο τον συγγραφέα — έναν άνθρωπο που ενσάρκωνε αυθεντικά την έννοια του Πατριώτη, όχι ως ρητορική επίκληση, αλλά ως στάση ζωής και ευθύνη, και γίνεται ακόμη πιο έντονη γνωρίζοντας πως το έργο αυτό πήρε τη μορφή που έχει σήμερα μέσα από τη φροντίδα και την αγάπη της Γιάννας, συντρόφου της ζωής του, και του γιου του Γιάννη, που συνεχίζει επάξια την πνευματική παρακαταθήκη του πατέρα του, κρατώντας ζωντανή όχι μόνο τη γνώση αλλά και το ήθος του.

Για μένα, ωστόσο, η συγκίνηση αποκτά και μια βαθιά προσωπική διάσταση. Το Μεσολόγγι υπήρξε για χρόνια πηγή έμπνευσης και στοχασμού στις επιστημονικές μου αναζητήσεις. Είναι ένας τόπος που δεν ανήκει μόνο στην ιστορία, αλλά στη συνείδηση — ένας τόπος που γεννά παραδείγματα θάρρους, ανδρείας, φιλοπατρίας και αυτοθυσίας. Παραδείγματα που δεν πρέπει απλώς να τιμώνται, αλλά να βιώνονται και να μεταδίδονται ως ζωντανά πρότυπα στις νεότερες γενιές.

Από καρδιάς, αξίζουν λοιπόν θερμά συγχαρητήρια στις εκδόσεις Μένανδρος για αυτή την προσεγμένη και ουσιαστική επετειακή έκδοση, που δεν αποτελεί μόνο ένα βιβλίο-χρονικό, αλλά έναν φόρο τιμής σε μια από τις πιο φωτεινές στιγμές της ιστορικής μας πορείας ως έθνος.

Η συγκίνηση αυτή βρίσκει τη βαθύτερη δικαίωσή της και στον ίδιο τον πρόλογο της έκδοσης, όπου αποκαλύπτεται όχι μόνο η προέλευση του έργου, αλλά και η ουσία του. Τα κείμενα που συναπαρτίζουν το βιβλίο, καρπός παλαιότερων δημοσιεύσεων, αποκτούν εδώ νέα πνοή και ενότητα, υπηρετώντας έναν σκοπό που ο ίδιος ο Καργάκος είχε διατυπώσει με τον πιο απλό και ουσιαστικό τρόπο: να μεταδοθεί στις επόμενες γενιές «το πνεύμα και το ήθος του Μεσολογγίου».

Ιδιαίτερα συγκλονιστική είναι η προσωπική μαρτυρία που παρατίθεται, κατά την οποία ο Δάσκαλος Καργάκος αφήνει κατά μέρος το τυπικό πρόγραμμα για να μιλήσει στους μαθητές του για την Έξοδο του Μεσολογγίου. Η αφήγηση αυτή δεν αποτελεί απλώς ένα περιστατικό· είναι μια πράξη παιδαγωγική και βαθιά πατριωτική που συμπυκνώνει αυτή ακριβώς τη φιλοσοφία και στάση ζωής του Καργάκου. Το Μεσολόγγι δεν είναι απλώς ένα ιστορικό κεφάλαιο· είναι βίωμα, είναι μάθημα ζωής.

Έτσι, η εισαγωγική συγκίνηση μετατρέπεται σε συνειδητή πρόσκληση: να ξαναδούμε την ιστορία όχι ως παρελθόν που πέρασε, αλλά ως δύναμη που μπορεί ακόμη να διαμορφώσει χαρακτήρες, να

εμπνεύσει στάσεις ζωής και να αντισταθεί στη σύγχρονη πνευματική νάρκη. Το βιβλίο αυτό, όπως και ο πρόλογός του, μας καλεί ακριβώς σε αυτό: να κρατήσουμε ζωντανό το «ένδοξο αλωνάκι» όχι μόνο στη μνήμη, αλλά κυρίως στην ψυχή.

Αυτή η παιδευτική και ηθική στόχευση αντανακλάται πλήρως και στη διάρθρωση των περιεχομένων του βιβλίου. Η δομή του βιβλίου είναι ιδιαίτερα προσεγμένη και καθοδηγεί τον αναγνώστη από τη γεωγραφική και ιστορική ταυτότητα του τόπου έως την κορύφωση της δραματικής αφήγησης, την Έξοδο. Η αφήγηση ξεκινά από την ανάδειξη του τόπου ως χώρου με «ιστορικό και εθνικό μέγεθος», τοποθετώντας το Μεσολόγγι στο ευρύτερο πλαίσιο της Ελληνικής Επανάστασης του 1821. Η γεωγραφική του θέση, ανάμεσα στη λιμνοθάλασσα και τα οχυρωμένα νησάκια, του προσέδωσε στρατηγική σημασία, αλλά και το κατέστησε σύμβολο αντίστασης.

Η ενότητα για την οχύρωση της πόλης προετοιμάζει τον αναγνώστη για τη δραματική εξέλιξη των γεγονότων. Τα πρόχειρα αλλά ευφύως σχεδιασμένα οχυρωματικά έργα, ενισχυμένα από την αποφασιστικότητα των πολιορκημένων, ανέδειξαν το Μεσολόγγι σε απόρθητο προπύργιο για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Η αφήγηση κορυφώνεται με τις φάσεις της πολιορκίας (1825-1826), όπου ιστορικά πρόσωπα όπως ο Ιμπραήμ Πασάς της Αιγύπτου και ο Κιουταχής επιχειρούν να κάμψουν την αντίσταση των Ελλήνων. Οι συνεχείς επιθέσεις, οι προτάσεις παράδοσης και οι ναυτικές συγκρούσεις —όπως η ναυμαχία στις Σκρόφες— αποτυπώνουν τη σκληρότητα της σύγκρουσης, αλλά και την αταλάντευτη στάση των πολιορκημένων.

Ιδιαίτερη δραματικότητα προσδίδουν τα γεγονότα μετά την άφιξη του Ιμπραήμ, οι επιθέσεις σε καίρια σημεία όπως το Βασιλάδι και ο Ντολμάς, και κυρίως το έπος της Κλείσοβας τον Μάρτιο του 1826, όπου μια χούφτα υπερασπιστών αντιστάθηκε ηρωικά σε υπέρτερες δυνάμεις. Ωστόσο, η πείνα και η εξάντληση οδηγούν σταδιακά στην ύστατη απόφαση: την Έξοδο.

Η Έξοδος του Μεσολογγίου, τον Απρίλιο του 1826, αποτελεί ένα από τα κορυφαία γεγονότα της νεότερης ελληνικής ιστορίας. Παρά την τραγική της κατάληξη, μετατράπηκε σε παγκόσμιο σύμβολο ελευθερίας και αυτοθυσίας, εμπνέοντας φιλέλληνες σε όλη την Ευρώπη. Η μάχη μέσα στην πόλη και η θυσία μορφών όπως του Καψάλη σφραγίζουν το δράμα με έναν σχεδόν αρχαίο τραγικό χαρακτήρα.

Εξίσου σημαντικές είναι οι ενότητες που ακολουθούν, οι οποίες φωτίζουν την ανθρώπινη και πολιτισμική διάσταση του γεγονότος. Οι ηρωίδες του Μεσολογγίου, οι απλές γυναίκες που στάθηκαν ισάξιες των ανδρών στον αγώνα, αναδεικνύονται ως σύμβολα αντοχής και αξιοπρέπειας. Παράλληλα, οι αναφορές στον Σολωμό και στην καλλιτεχνική αποτύπωση του Μεσολογγίου φωτίζουν τον τρόπο με τον οποίο το γεγονός μεταπλάστηκε σε ποίηση και τέχνη, αποκτώντας μια διαχρονική, σχεδόν μυθική διάσταση που επηρέασε βαθιά την ελληνική και παγκόσμια συνείδηση.

Μέσα σε αυτό το δραματικό ιστορικό πλαίσιο, δεν μπορεί να παραγνωριστεί και ο ρόλος των Μεγάλων Δυνάμεων, οι οποίες, ενώ σε επίπεδο διπλωματίας εμφανίζονταν συχνά ως θεατές ή και συμμετοχοί στο λεγόμενο «Ανατολικό Ζήτημα», στην πράξη επηρέαζαν καθοριστικά την εξέλιξη των

γεγονότων. Άγγλοι και Γάλλοι αξιωματικοί και τεχνικοί συνέβαλαν στην εκπαίδευση και οργάνωση των στρατευμάτων του Σουλτάνου, μεταφέροντας πολύτιμη στρατιωτική τεχνογνωσία και ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα των οθωμανικών και αιγυπτιακών δυνάμεων. Την ίδια στιγμή, οι ίδιες αυτές Δυνάμεις, υπό την πίεση της κοινής γνώμης και του φιλελληνικού ρεύματος που συγκλονίστηκε από τη θυσία του Μεσολογγίου, οδηγήθηκαν σταδιακά σε μια πιο ενεργή στάση υπέρ της ελληνικής υπόθεσης. Έτσι, το Μεσολόγγι αναδεικνύεται όχι μόνο ως πεδίο ηρωικής αντίστασης, αλλά και ως σημείο καμπής, όπου η διεθνής πολιτική συναντά τη θυσία ενός λαού και μετασχηματίζεται, έστω και αργά, σε παρέμβαση που θα οδηγήσει λίγα χρόνια αργότερα στη δικαίωση του αγώνα.

Κατ'αυτόν τον τρόπο, το βιβλίο αυτό δεν αποτελεί απλώς μιαν ιστορική καταγραφή, αλλά μια πορεία μύησης: από τον τόπο στο γεγονός, από το γεγονός στο σύμβολο, και από το σύμβολο στο ήθος. Ο αναγνώστης δεν καλείται μόνο να μάθει, αλλά να αισθανθεί και να αναστοχαστεί.

Το ύφος του Καργάκου είναι ζωντανό, παραστατικό και βαθιά διδακτικό, χωρίς να γίνεται δασκαλίστικο. Καταφέρνει να μεταδώσει τη συγκίνηση και τη δραματικότητα των γεγονότων, ενώ ταυτόχρονα προτρέπει τον αναγνώστη σε στοχασμό. Το Μεσολόγγι προβάλλεται όχι μόνο ως ιστορική μνήμη αλλά ως διαρκές ηθικό ζητούμενο.

Συνολικά, το βιβλίο αποτελεί μια πολύτιμη συμβολή στη διατήρηση της ιστορικής μνήμης και της εθνικής αυτογνωσίας. Δεν απευθύνεται μόνο σε όσους ενδιαφέρονται για την ιστορία, αλλά και σε κάθε αναγνώστη που αναζητά πρότυπα αξιών και νοήματος. Πρόκειται για ένα έργο που, πράγματι, μπορεί να «φυτευτεί» στις ψυχές των νεότερων γενεών, λειτουργώντας ως αντίδοτο στην πνευματική αδράνεια της εποχής μας. Όπως εύστοχα επισημαίνεται και στον πρόλογο, «τίποτα σπουδαιότερο δεν έχουμε να προσφέρουμε στα παιδιά μας από το πνεύμα και το ήθος του Μεσολογγίου».

Σύντομο Βιογραφικό Σημείωμα

Η **Μαρία Κουμαριανού** είναι κάτοχος διδακτορικού διπλώματος στη Γαλλική Φιλολογία από το Πανεπιστήμιο Lyon II της Γαλλίας και δεύτερου διδακτορικού διπλώματος στην Ανθρωπολογία του Αστικού Χώρου από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών. Είναι επίσης κάτοχος πτυχίου Μετάφρασης και μεταπτυχιακών τίτλων στη Γαλλική Λογοτεχνία, Ανθρωπολογία και Θεολογία. Είναι συγγραφέας πολλών βιβλίων και άρθρων σχετικά με τη μετάφραση, την Εθνολογία, την Ιστορία, την Αφρικανική Λογοτεχνία. Συντάκτρια και Κριτής σε πολλά επιστημονικά περιοδικά, έχει διδάξει σε πολλά Πανεπιστήμια της Ελλάδας και του εξωτερικού. Υπηρετεί σε θέση Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού στο Διδασκαλείο Ξένων Γλωσσών του ΕΚΠΑ.